บทบรรณาธิการ

วารสารวรรณวิทัศน์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 นี้ นำเสนอบทความซึ่งล้วนแต่กล่าวถึงการ “ข้าม” ในหลากหลายแง่มุม อันเป็นการขยับข้อมูลทางภาษาและวรรณกรรมออกจากพื้นที่ปลอดภัยในขนบเดิม เพื่อเสาะหามุมมองจ้องจับความรู้ในทัศนียภาพที่แปลกใหม่ เราจึงใช้ชื่อฉบับว่า “ข้ามภพข้ามชาติ ในหลากมิติ”

เริ่มตั้งแต่การศึกษาจักรวาลวิทยาซึ่งใช้อธิบายความเชื่อข้ามภพชาติในสังคมไทย นักวิชาการได้เสนอผลการศึกษาตั้งแต่ในระดับของตัวบท ได้แก่ บทความของสัณห์ธวัช ธัญวงษ์และพิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ ซึ่งใช้วิธีทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติมาประมาณช่วงอายุของไตรภูมิกถาฉบับพระมหาช่วย วัดปากน้ำ จนได้ข้อสรุปที่ท้าทายความรู้เดิมเกี่ยวกับความเป็นมาของตัวบทนี้ ถัดมา ณัฐพงษ์ แก้วสีสด มองนิราศภูเขาทองในมิติของจักรวาลวิทยา ซึ่งสะท้อนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เสนอผ่านความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด และความเชื่อเกี่ยวกับการข้ามภพแบบพุทธศาสนายังปรากฏในบทความของวรณัน จักรา และเสาวณิต จุลวงศ์ ที่วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ของนิราศที่จินตนาการถึงการเดินทางไปยังสวรรค์และนรก ที่ผู้วิจัยเรียกรวมว่า “นิราศปรโลก”

การข้ามภพในแบบที่ผู้ศึกษาวัฒนธรรมไทยสนใจ สามารถสะท้อนให้เห็นความเชื่อซึ่งมักมีการผสมผสานจากหลายแหล่งที่มา ดังเห็นได้จากบทความด้านคติชนวิทยา เช่น งานของเจษฎา นิลสงวนเดชะ ที่เสนอผลการศึกษาความเข้าใจเทวตำนานการบูชา “เจ้าแม่ทับทิม” ของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งชี้ให้เห็นการผสมผสานและปะทะสังสันทน์ของคติและตำนานทั้งของจีนและไทย ส่วนมาลาศรี เพ็ชรไทยและคณะ วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมไหว้ผีโรง ที่หมู่บ้านวัดโบสถ์ จังหวัดอ่างทอง อันมีรากมาจากคติแบบมอญและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

การข้ามชาติในอีกความหมายหนึ่งของการเรียนภาษาไทยในปัจจุบันคือการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างชาติ เหว่ยเจิน เฉินและรดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล เสนอ

ผลการศึกษากลวิธีตอบปฏิเสธคำเชิญของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน โดยวิเคราะห์ตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่างกลาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ยังมีการศึกษาในโลกวิชาการภาษาไทยไม่มากนัก จึงเป็นบทความที่นอกจากน่าสนใจแล้ว ยังช่วยเพิ่มพูนความหลากหลายของการ “ข้าม” ในวารสารฉบับนี้อีกด้วย

วารสารวรรณวิทัศน์ฉบับนี้มีกองบรรณาธิการใหม่เข้ามาดูแลต่อจากกรรมการชุดเดิม โดยมีความมุ่งหวังให้วารสารเป็นแหล่งเผยแพร่งานวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรมไทยที่มีคุณภาพอ้างอิงได้ และกอปรด้วยสุนทรียะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการทำงานครั้งแรกนี้ กองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่แนะนำและช่วยเหลือให้การจัดทำวารสารนี้เรียบร้อยและราบรื่น

วันชนะ ทองคำเภา